

Politični ogled.

Država SHS.

Na redno zasedanje narodne skupščine so v ponedeljek čakali poslanci od 10. ure dopoldne, ko bi se moralo začeti, pa do pol sedmih zvečer. Dolgo časa so bili vhodi v skupščinsko dvorano sploh zaprti, radikalov ni bilo blizu, sluge in žandarji so pa že vajeni, da radikali komandirajo. Dopoldne se je raznesla vest, da je sestavljena Pašič-Pribičevićeva volilna vlada in da bo skupščina razpuščena z razglasom na zaprtih vratih. Nekateri radikali so prišli opazovati, kako deluje ta vest na poslance večine. Ko so videli, da so večinski poslanci tudi brez vlade odločno pripravljeni izvesti ustavno določila glede skupščine (volitev predsedništva) in da se ne bodo dali kar tako kakor šolarji poslati domov, je zapihal drug veter. Radikali so na dvoru predlagali, naj ostane začasno Davidovičeva vlada, a z njo vred tudi staro (radikalno) skupščinsko predsedništvo. S tem predlogom se je soglasil tudi kralj, parlamentarna večina je pa odgovorila, da ne odstopi od pravice do svojega skupščinskega predsedništva, pusti pa, kakor je že poprej obljubila, predsedniško mesto radikalu Ljubi Jovanoviču, dočim bo za vsa druga mesta postavila in seveda tudi izvolila svoje kandidate. V to svrhu se je tudi sestala takoj po 6. uri zvečer ne glede na vsa zavlačevanja radikalov.

Po parlamentarnem običaju je bil začasni predsednik najstarejši poslanec g. Jelžabetič, član Radičeve stranke. Začasni predsednik, seljak v narodni noši, je dostojanstveno vodil volitve članov predsedništva. Ko je že klical poslance po imenu k volitvam, so prikorakali radikali in Pribičević skupno v skupščino. Najprej se je mislilo, da bodo delali kake nemire, pa so bili tako osupli nad redom, ki ga je izvajala večina, da so čisto mirno oddajali svoje glasovnice in tudi soglasno izvoljeni predsednik Jovanovič je brez vsakega oporekanja zasedel svoje mesto. Drugi člani predsedstva so bili istotako mirno izvoljeni in sicer je dobil vsak okroglo 150 glasov od parlamentarne večine. Radikalni proti kandidati so s svojimi 90 glasovi propadli. Za podpredsednika sta izvoljena dr. Hohnje c (Jugoslovanski klub) in dr. Maček (HRSS), v tajništvu so pa od Jugoslovanskega, Radičevega, demokratskega in muslimanskega kluba po eden poslanec.

Celo zavlačevanje zakonito določenega skupščinskega sestanka in vse druge nastope proti načelom parlamenta so opazovali zastopniki in novinarji tujih držav ter se je dobro videlo, da se zelo čudijo, kako more PP politična družba tako teptati vse, kar je drugod glavna podloga državne življenja. Opazilo se je, da so se samo italijanski politiki nekoliko ogrevali za Pašičevo politiko. Že vedo, zakaj! — Parlamentarna večina je dobro premišljeno polagala tako veliko važnost na to, da obdrži skupščinsko predsedstvo v svojih rokah. Če bi se na kakoršenkoli način sestavila kakva vlada, ki ne odgovarja dovolj njenemu programu sporazuma in poštenja, ima v obrambo tega še vedno v rokah parlament, ki ne misli odnehati ter izgubiti zaupanje naroda, ki ga je izvolil.

V torek, ko skupščina ni zborovala, so radikali burno razpravljali med seboj. Ponudba parlamentarne večine, da imajo vedno dostop do vlade, če izločijo iz svojih vrst nepoštenjake in nasilneže, močno deluje v radikalni stranki. Vsi njeni člani vidijo, da se parlamentarna večina ne da razbiti in da ne bo odnehala od svoje zahteve po poštenju in sporazumu. Vpričo te močno strnjene bojne vrste proti korupciji in nasilju pa neomadeževani člani radikalnega kluba s skrbjo motrijo položaj ter se vedno bolj zavedajo, da vodstvo stranke ni v dobrih rokah.

Nemčija pred volitvami.

Nemški državni zbor je razpuščen, ker je nastal tak politični položaj, da se vlada ne da spopolniti v skladu s temelji notranje in zunanje politike nemške države. Nacionalisti so namreč hoteli v vlado, ki je pred državnim zborom od njih odvisna, državni kanceler je pa izjavil, da je predpogoj za vstop v vlado brezpogojno priznanje weimarske republikanske ustave, na zunaj pa priznanje sklepov londonske konference in izvedba vseh zakonov, ki so s temi sklepi v zvezi. Nacionalisti na te pogoje niso hoteli pristiti in zato je bil državni zbor razpuščen, nove volitve bodo pa v prvi polovici decembra.

Zeppelin.

Velika zračna ladja Zeppelin »Z. R. III«, imenovana po iznajditelju nemškemu grofu Zeppelin, je napravila zmagovit polet iz Nemčije iz Friedrichshafena preko oceana v Ameriko kot poskus za bodočo zračno-prometno zvezo med deli sveta. V vojni uporabi ogromni zrakoplov Nemčiji ni pripomogel do zmage, v miroljubni službi se je pa sijajno obnesel. Ogromno daljavo je preplul v 82 urah, od katerih je rabil preko morja okrog 70 ur. »Z. R. III« je z letaki pozdravil mesto New York, meneč, da je njegov poskusni polet začetek srečne in napredne dobe zблиžanja in sodelovanja narodov. Ko se je spustil na tla in usidral, je bil njegov komandant dr. Eckner s tovariši laskavo pozdravljen od predsednika Zedinjenih držav, ki je tudi povdarjal misel prej omenjenih letakov ter je zelo pohvalno označil kot dobro sotrudnico za doseg tega cilja veliko sposobnost in delavnost nemške industrije. Po zadnjih poročilih so bili kapetan dr. Eckner in njegovi tovariši sprejeti za častne ameriške državljane. — Kakor veliko je ameriško navdušenje nad »Z. R. III«, tako strastni so pa francoski časopisni glasovi proti temu uspehu. Sklicujejo se na mirovna določila, po katerih ne bi smela Nemčija graditi tako velikih zrakoplovov, češ, da je to vse skupaj prikrito vojno pripravljanje. Zahteva se zrušenje vseh tovarn v Friedrichshafenu, kjer se izdelujejo zrakoplovi, pa to ne bo uspelo, ker so Amerikanci delničarji teh tovarn.

Ameriški veliki zrakoplov »Shenandoah« (nebesna zvezda) je poleg sedanjega »Z. R. III« najbolj znana zračna ladja sveta. Lani enkrat se je odngal iz lope, kjer je bil pritrjen, in ga je zagnal vihar daleč na jug. Pri tem neprostovoljnem poletu je obšel zrakoplov vse Zedinjene države, šele visoko gori v severozahodu so ga mogli ustaviti. Ponesrečil bi se bil, če bi ne bil nemški podkapitan Heinen res mož na pravem mestu, ki je znal tudi v najbolj kritičnih trenutkih ohraniti si duševno ravnovesje. Zadnje dni je bil zračni velikan spet v veliki nevarnosti, pa še nihče ni vedel za to. Plaval je od atlantske obale Zedinjenih držav do pacifiške. Sel je čez visoke gore, v najgostejši megli. Kakor je turistu megla največji sovražnik, tako tudi aeroplanu in zrakoplovu. To bomo tudi sedaj o »Z. R. III«. Niso dobro vedeli, nad katero goro se nahajajo, vedeli so pa, kako visoko so. In ko je kapitan »Shenandoah« pozneje si zarisal pot, je videl, da so leteli komaj tri metre nad vrhom neke gore. Samo od treh metrov je bilo odvisno življenje posadke in usoda ladje. Za zrakoplove imajo Amerikanci poseben plin — Helij. Helij je izključni proizvod Zedinjenih držav in je napolnjen z njim n. pr. zrakoplov »Shenandoah«. Imajo ga pa tako malo, da bo »Z. R. III« moral v Lakehurstu čakati 13 dni, preden ga bodo mogli s helijem napolniti. Helij je negotljiv. Amerikanci pravijo, da bodo šli drugo leto z zrakoplovi nad severni tečaj. »Shenandoah« je bila že letos za to določena, sedaj bo dobila pa še brača.

Italijanski protifašistovski blok.

V Italiji se vedno bolj učvrščuje blok vseh opozicijskih strank proti fašizmu in proti fašistovski vladi. K temu so pripomogli v mnogem oziru ostri nastopi raznih društvenih zvez proti fašizmu, kakor novinarjev in končno še vojnih udeležencev, ki so ostro odklonili povabilo fašistovskega vodstva k obletnici fašistovske vlade.

Razorožitev Danske.

Starokopitni danski liberalci so organizirali veliko gonjo vseh svojih listov in agitatorjev proti razorožitvi, ki jo ima vlada na programu. Prava narodna danska vlada se te gonje ne boji ter zatrjuje, da bo popolna razorožitev brez zadržkov uspela, ker jo hoče narod iz miroljubnosti in pa radi olajšave davkov.

Medparlamentarna trgovinska zveza.

V Parizu je te dni začela zborovati medparlamentarna trgovinska unija. Zborovanja se udeležujejo zastopniki iz 34 držav.

Konferenca zaveznih finančnih ministrov.

Na londonski konferenci je bilo sklenjeno posvetovalne finančnih ministrov zaveznih držav Anglije, Francije, Belgije in Italije. Finančni strokovnjaki iz vseh teh držav se sestanejo prihodnji teden v Parizu, da pripravijo gradivo za konferenco, ki se vrši mesec dni pozneje.

Angleško-turški spor.

Neki nepristranski diplomat, ki se je vrnil iz Carigrada, je izjavil, da se, turško-angleški spori poostrejujejo, ker se po angleških listih širijo glasovi o trajni angleški zasedbi Mezopotamije. V Turški so nastali radi tega nemiri in od vlade se zahtevajo odločni koraki proti takim angleškim namenom.

PROSVETNA ZVEZA V MARIBORU.

Važno za vsa včlanjena društva.

Občni zbor Prosvetne zveze v Mariboru se vrši nepreklicno v četrtek, dne 30. oktobra t. l. ob pol 10. uri dopoldne v Mariboru v dvorani Zadržne gospodarske banke (pri cerkvi Matere Milosti oo. frančiškanov) z že javljenim dnevnim redom. (S tem se preklicuje prvotno določeni prostor za občni zbor v sobi Koroška cesta 1.) Vsem udeležencem občnega zbora je dovolilo ministrstvo za promet z odlokom št. 21.214-24 od 4. X. t. l. v času od 27. X. do vključno 3. XI. t. l. na železnih polovico vožnjo ceno. Vsak udeleženec kupi na domači vstopni postaji cel vozni listek do Maribora; listek mora biti žigosan s postajnim žigom, v Mariboru ga ne sme nihče oddati, ker velja skupno s potrdilom predsedstva občnega zbora, ki ga bo dobil vsak na licu mesta, za brezplačno vožnjo domov. Spričo izposlovanje ugodnosti pričakuje odbor Prosvetne zveze, da bo poslalo vsako včlanjeno društvo če ne več vsaj enega delegata, ker je s tem omogočena udeležba tudi siromašnim in oddaljenim društvom. Treba je to pot premagati vse težave in ovire, ker naš občni zbor naj pomeni res prerod vsega ljudskoprosvetnega dela v smislu zahtev lanskega V. katoliškega shoda v Ljubljani in letošnjih mladinskih dnevo v Mariboru. Naša društva morajo postati živa edinica narodnega življenja, iz njih mora zaveti med vse stanove in sloje prenovitveni duh verske in kulturne usmeritve. Kako in s čim to dosežemo, ravno o tem se pogovorimo — poleg številnih drugih važnih reči — na občnem zboru. Zato je treba, da sodelujejo pri tem prav vsi, ki so v našem krogu, nihče ne sme stati brezbržen in zavikern ob strani. Vsako društvo se mora živo zavedati odgovornosti svojega dela in da ni ustanovljeno zgolj radi formalnosti ali lepše statistike.

Društveni odbori, ako še niste, storite vsaj zadnji čas svojo dolžnost. Določite delegate za zvezin občni zbor, izpolnite jim pooblastila. Delegatom naročite ustmeno ali pismeno svoje želje in zahteve, ki jih bodo zastopali na občnem zboru. Dajte jim s seboj tudi denarja, da nabavijo pri zvezi Poslovnik in poslovne knjige, kjer tega še nimate. S tem si prihranite drago poštnino.

Pošljite pregledniške pole, ki jih nekatera društva združujejo kljub temu, da je občni zbor pred durni. Težko mormo umeti, da se taka neredna društva ne zavedajo, koliko nepotrebnega dela in izgube dragocenega časa nam s tem povzročijo. Zato prosimo ponovno: bodite redni, sledite točno našim navodilom!

Prireditve.

Sv. Martin pri Vurbergu. Tukajšnje Slov. kat. bralno društvo ima v nedeljo, dne 26. t. m. svoj redni občni zbor. Na tega so prav iskreno vabljeni moške in ženske, žene in dekleta. Naše geslo naj bo: da se vsi poštene župljani v bodočem letu organiziramo v našem bralnem društvu ter ga s tem dvignemo do čimvečjega razvoja. Zato prihodnjo nedeljo na veselo svidenje v društveni sobi!

Orlovski odsek pri Sv. Lenartu v Slov. gor. vprizori v nedeljo, dne 26. t. m., popoldne ob treh, v dvorani gostilne Arnuš igro »Ne pričaj po krivem« v petih dejanjih. V odmorih svira godba. Po igri vinska trgatva, šaljiva pošta, licitacije itd. Prijatelji orlovske mladine iskreno povabljene! — Odbor.

Sv. Tomaž pri Ormožu. V nedeljo, dne 26. t. m., po večernicah se vrši slavnost 50letnice tukajšnjega rojaka, g. pisatelja in pesnika Ksaverja Meško, ki jo priredi tuk. mladinska organizacija v šolskih prostorih. Na vspeh je petje, deklamacija, deklamatorična živa slika in razni govori.

Polzela. Tatvine mi nikakor ne podpiramo s tem, ker je dobil g. sodnik nalog, da ne sme preveč kaznovati ljudi, ki se bodo pojavili v vinogradu na dan vinske tigate, katero priredi Prostovoljna tovarniška požarna bramba na Polzeli pri g. Cizeju tik farne cerkve dne 26. oktobra t. l. s sledečim sporedom: bogato obložen vinograd, kolo sreče, šaljiva pošta, bitka s konfeti in licitacija. Ker je čist dobiček namenjen novo ustanovljenemu društvu, vabi k prav obilni udeležbi — odbor.

Tedenske novice.

Dr. Leopold Gregorec j. Danes v sredo, dne 22. oktobra je umrl v Novicerkvi pri Vojniku vlič g. dr. Leop. Gregorec. Pogreb se vrši v soboto, dne 25. t. m. Naj v miru počiva!

Naši župani. Izvoljeni so: v Zakotu: Anton Setinc, v St. Jurju ob južni žel. Josip Rataj, v St. Lovrencu pod Prožinom Franc Horvat, v St. Pavlu pri Preboldu Franc Kač, v Kokarjih Franc Cajner, v Lučah Jakob Plaznik, v Križah Anton Moškon, v Loki pri Zidanem mostu Franc Koren, v Sv. Krištofu Josip Sluga, v Spodnjih Hočah A. Vernik, v Hermancih Boljenk Puklavc, v Sv. Miklavžu pri Ormožu Jože Tomazič, v Sv. Roku ob Sotli Stefan Trig in v Šmarju okolica Jožef Stoklas.

Dinarski dan na korist neodrešenih bratov in sester. Obhajamo četrto obletnico nesrečnega koroškega plebiscita in krivične rapalske pogodbe. 10. oktober in 12. november sta dneva, ki se jih spominjamo z boleščjo v srcu, kajti odrgala sta brezobzirno od nas najboljše del našega naroda in ga vklenila v težke verige suženjstva. Pod tujim jarmom ječe sedaj ti naši bratje in prošeče obračajo svoje oči proti svobodni Jugoslaviji v pričakovanju, da jim pride od tam moralna in gmotna pomoč, da vztrajajo v boju, ki ga bajejo za ohranitev svoje zemlje in svojega jezika. Naša sveta dolžnost je, da jim priskočimo na pomoč v borbi za ohranitev materinskega jezika in jih tako utrdimo v zaupanju do nas in v veri na končno ujedinjenje. V spomin četrte obletnice teh žalostnih dnevo priredi Jugoslovanska Matica širok celine Slovenije dne 9. novembra 1924 »dinarski dan« v prid neodrešenim bratom in sestram. Te dinarski dan je zamišljen takole: V vseh mestih, trgih in večjih krajih naj podružnice Jugoslovanske Maticice, ali kjer še ne obstojajo, v to svrhu sestavljeni odbori organizirajo »dinarski dan« na način cvetličnih dnevo. Prispevki naj se v steklenice ali pušice zbirejo po ulicah, trgovinah in podjetjih. Na deželi pa naj se pobiranje vrši po službi božji pred cerkvijo in od hiše do hiše. Sicer pa prepuščamo podrobnejšo organizacijo inicijativi lokalnih faktorjev, ki naj zbirko uredijo, kakor najbolj prikladno in koristno. Nabrane svote naj se potem nakažejo podpisnemu odboru po poštni položnici. Naj ne manjka širok Slovenije nobene vasi, nobenega kraja, kjer ne bi zbirali ta dan za naše neodrešene brate in sestre. Vsi neumorno na delo za nje. Dobrodošel je vsak tudi najmanjši dar.

Mariborske novice. V torek ob 6. uri zvečer se je vršila na mariborskem magistratu volitev novega župana, podžupana in mestnih svetnikov. Kot pri volitvah je nastopil Narodni blok tudi pri volitvi župana enotno. Z glasovi Narodnega bloka je bil izvoljen za mariborskega župana naš pristaš g. dr. Josip Leskovar. Novi podžupan je demokrat dr. Franjo Lipold. Novi občinski svetniki so pa sledeči gg.: dr. Anton Jerovšek, ravnatelj Cirilove tiskar, ne in dr. Lojze Juvan (SLS), g. Roglič, narodni socialista, in demokrat-trgovec Šostarič. V znak veselja, da je dobil obmejni Maribor slovenskega župana, je razobešana na magistratu slovenska zastava. — V Mariboru je bil v ponedeljek slovesno pokopan odvetnik g. dr. Franjo Rosina. Rodom je bil iz Kranjske, kot samostojni advokat je nastopil prvič v Ljutomeru, od tamkaj se je preselil v Maribor, kjer je deloval do svoje smrti. Bil je star 61 let, trden Slovenec in skoz in skoz pošten rodoljub. — Danes v četrtek so sneli z mariborskega stolnega stolpa veliki zvon, ki je počil, ko je oznanjal smrt kralja Petra. Zvon bodo na novo prelili v zvonolivarni »Zvonoglas« v Mariboru. Stari zvon je bil leta 1710 ulit v Celju in je imel izredno lep glas.

Trafikantom mariborske oblasti v vednost. Pravila Društva tobačnih trafikantov za mariborsko oblast s centralnim sedežem v Mariboru so odobrena. Ujudno se vabi vse p. n. trafikante mariborske oblasti, kakor tudi tobačne glavne založnike na ustanovni občni zbor, ki se bo vršil v nedeljo, dne 2. novembra t. l., ob dveh popoldne v restavraciji »Kosovo« v Mariboru, Grajski trg, s sledečim